

TURCZA®

Kancelaria Radców Prawnych

WYNAJEM POJAZDÓW ZASTĘPCZYCH
-
aktualne regulacje, wytyczne KNF i orzecznictwo sądów

Poznań, dnia 18 czerwca 2025 r.

PROWADZĄCY

mec. Damian Nowicki
Adwokat

+48 607 990 017
d.nowicki@turcza.com.pl

PRAWOKIEROWCY.PL
POMOC PRAWNA

PRAWOKIEROWCY.PL
BIZNESPRAWNIK.PL

Zakres webinarium.

1. Wprowadzenie.
2. Przepisy prawne.
3. Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego.
4. Praktyczne aspekty dochodzenia roszczeń.
5. Część wolna.

1. Wprowadzenie.

Problematyka zaspokajania kosztów najmu pojazdu zastępczego jako pokłosie odwiecznych rozbieżnych interesów wynajmujących i zakładów ubezpieczeń.

2. Przepisy ogólne – kodeks cywilny.

a) Źródła odpowiedzialności.

1) **ODPOWIEDZIALNOŚĆ NA ZASADZIE WINY (DELIKTOWA): art. 415:** Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.
2) **ODPOWIEDZIALNOŚĆ NA ZASADZIE RYZYKA: art. 436 § 1:** Odpowiedzialność (…) ponosi również samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody. Jednakże gdy posiadacz samoistny oddał środek komunikacji w posiadanie zależne, odpowiedzialność ponosi posiadacz zależny.
3) **OPOWIEDZIALNOŚĆ GWARANCYJNA: art. 822 § 1:** Przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony.

2. Przepisy ogólne – kodeks cywilny.

b) Zakres odpowiedzialności.

1) **ADEKWATNY ZWIĄZEK PRZYCZYNOWY: art. 361 § 1:** Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.
2) **RODZAJE SZKODY: art. 361 § 2:** W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.
3) **MOMENT USTALENIA WYSOKOŚCI ODSZKODOWANIA: art. 363 § 2:** Jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili.

2. Przepisy ogólne – kodeks cywilny.

c) Podstawy obniżenia odszkodowania za najem.

1) **NARUSZENIE OBOWIĄZKU WSPÓŁDZIAŁANIA: art. 354 § 1:** Dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom. **§ 2:** W taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania wierzyciel.
2) **PRZYCZYNIENIE DO POWSTANIA SZKODY ORAZ NARUSZENIE ZASADY MINIMALIZACJI SZKODY: art. 362:** Jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron.

2. Przepisy szczególne dotyczące odpowiedzialności gwarancyjnej.

1) **ODPOWIEDZIALNOŚĆ *IN SOLIDUM*: art. 822 § 4 k.c.** Uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela.

2) **ODPOWIEDZIALNŚĆ UBEZPIECZENIOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO (UFG): art. 98 ust. 1 p. 2 i 3 ust. o ubezp. obow., UFG i PBUK:** Do zadań Funduszu należy zaspokajanie roszczeń z tytułu ubezpieczeń obowiązkowych (…):

- w mieniu, w przypadku szkody, w której równocześnie u któregokolwiek uczestnika zdarzenia nastąpiła śmierć, naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, trwający dłużej niż 14 dni, a szkoda została wyrządzona w okolicznościach uzasadniających odpowiedzialność cywilną posiadacza pojazdu mechanicznego lub kierującego pojazdem mechanicznym, a nie ustalono ich tożsamości. (…)
- na osobie, w mieniu, w mieniu i na osobie, gdy posiadacz zidentyfikowanego pojazdu mechanicznego, którego ruchem szkodę tę wyrządzono, nie był ubezpieczony obowiązkowym ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych itd.

3. Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Uchwała z dnia 13 czerwca 2003 r. (sygn. akt III CZP 32/03): odszkodowanie przysługujące od ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej za uszkodzenie pojazdu mechanicznego obejmuje niezbędne i ekonomiczne uzasadnione koszty naprawy pojazdu, ustalone według cen występujących na lokalnym rynku.

Uchwała z dnia 10 sierpnia 2008 r. (sygn. akt III CZP 62/08): Pojęcie straty w rozumieniu art. 361 § 2 k.c. obejmuje także wymagalne zobowiązanie poszkodowanego wobec osoby trzeciej.

Uchwała z dnia 13 marca 2020 r. (sygn. akt III CZP 63/19): Zaciągnięcie przez poszkodowanego zobowiązania do zapłaty czynszu najmu pojazdu zastępczego stanowi szkodę w rozumieniu art. 361 § 2 k.c. pozostającą w związku przyczynowym z wypadkiem komunikacyjnym.

3. Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Uchwała z dnia 17 listopada 2011 r. (III CZP 05/11): Odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za uszkodzenie albo zniszczenie pojazdu mechanicznego niesłużącego do prowadzenia działalności gospodarczej obejmuje celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego; nie jest ona uzależniona od niemożności korzystania przez poszkodowanego z komunikacji zbiorowej.

Uchwała z dnia 22 listopada 2013 r. (III CZP 76/13): odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego OC komunikacyjnego obejmuje celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego poniesione przez poszkodowanego w okresie niezbędnym do nabycia innego pojazdu mechanicznego, jeżeli odszkodowanie ustalone zostało w wysokości odpowiadającej różnicy pomiędzy wartością pojazdu mechanicznego sprzed zdarzenia powodującego szkodę, a wartością pojazdu w stanie uszkodzonym, którego naprawa okazała się niemożliwa lub nieopłacalna (tzw. szkoda całkowita).

3. Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Uchwała z dnia 24 sierpnia 2017 r. (sygn. akt III CZP 20/17): Wydatki na najem pojazdu zastępczego poniesione przez poszkodowanego przekraczające koszty zaproponowanego przez ubezpieczyciela skorzystania z takiego pojazdu są objęte odpowiedzialnością z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, jeżeli ich poniesienie było celowe i ekonomicznie uzasadnione.

Uchwała z dnia 15 lutego 2019 r. (sygn. akt III CZP 84/18): Odpowiedzialność ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego obejmuje także celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki, poniesione przez poszkodowanego na najem pojazdu zastępczego w okresie przedłużającej się naprawy, chyba że są one następstwem okoliczności za które odpowiedzialność ponosi poszkodowany lub osoba trzecia.

3. Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Uchwała z dnia 11 września 2020 r. (III CZP 90/19): Odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego, przysługujące leasingobiorcy w związku z poniesieniem wydatków na naprawę uszkodzonego pojazdu będącego przedmiotem leasingu, obejmuje kwotę podatku od towarów i usług w zakresie, w jakim nie może on obniżyć podatku od niego należnego o kwotę podatku zapłaconego.

Wyrok z dnia 13 października 2022 r. (II CSKP 524/22): Celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego za rzeczywisty okres pozbawienia poszkodowanego możliwości korzystania z uszkodzonego w wypadku pojazdu, uzależnione są wyłącznie od czynników obiektywnych. Nie należą do nich, możliwości finansowe poszkodowanego i posiadanie środków pieniężnych - w tym pochodzących z wypłaty odszkodowania. Sprawca szkody oraz odpowiadający gwarancyjnie ubezpieczyciel nie jest zobowiązany do pokrycia kosztów poniesionych przez poszkodowanego, w szczególności stanowiących konsekwencję braku jego decyzji co do podjęcia się naprawy pojazdu, jak i samego zlecenia tej czynności. Do ustalenia odszkodowania za koszty najmu pojazdu zastępczego, jeżeli szkoda nie jest całkowita, istotny jest wyłącznie czas obejmujący technologiczny proces naprawy, z uwzględnieniem wszystkich innych obiektywnych czynników, które mogły wpłynąć na jego przebieg.

4. Praktyczne aspekty dochodzenia roszczeń.

a) Rekomendacje KNF.

Rekomendacje KNF dotyczące likwidacji szkód z ubezpieczeń komunikacyjnych, Warszawa, lipiec 2022 r.

- Zbiór tez z orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych.
- Historyczne podłoże powstania dokumentu (rola Polskiej Izby Ubezpieczeń i Rzecznika Finansowego (Ubezpieczonych).
- Komisja Nadzoru Finansowego jako ustawowy organ nadzoru nad rynkiem ubezpieczeniowym.
- Rekomendacje jako dokument niemający umocowania w Konstytucji RP.

4. Praktyczne aspekty dochodzenia roszczeń.

a) Rekomendacje KNF.

Rekomendacja 16.4: Zakład ubezpieczeń w ramach kompleksowej usługi likwidacji szkody komunikacyjnej zapewnia pojazd zastępczy na czas naprawy pojazdu.

Rekomendacja 21.1.: Zakład ubezpieczeń powinien rozpatrywać indywidualnie każdy przypadek roszczenia o zwrot poniesionych kosztów najmu pojazdu zastępczego, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy.

Rekomendacja 21.2.: Uprawnienie do świadczenia z tytułu zwrotu poniesionych kosztów najmu pojazdu zastępczego nie powinno być uzależnione od:

- niemożności korzystania przez uprawnionego ze środków komunikacji publicznej,
- faktu prowadzenia działalności gospodarczej przez uprawnionego,
- wykazania przez uprawnionego, wykorzystującego pojazd do celów prywatnych, że bez wynajmu doznałby innej szkody majątkowej,
- udowodnienia przez uprawnionego realizacji przy pomocy pojazdu zastępczego poszczególnych bieżących czynności życia codziennego, jeżeli wykazał on fakt korzystania z pojazdu zastępczego w inny sposób.

4. Praktyczne aspekty dochodzenia roszczeń.

a) Rekomendacje KNF.

Rekomendacja 21.3.: Zakład ubezpieczeń nie powinien automatycznie odmawiać zwrotu poniesionych kosztów za czas najmu pojazdu zastępczego, jeżeli na uprawnionego zarejestrowany jest inny pojazd niż uszkodzony.

Rekomendacja 21.4.: Zakres kompensacji kosztów najmu pojazdu zastępczego powinno wyznaczać – w każdym indywidualnym przypadku – kryterium ich celowości i ekonomicznej zasadności. Na zakładzie ubezpieczeń powinien w związku z tym ciążyć obowiązek zwrotu kosztów celowych i ekonomicznie uzasadnionych, pozwalających na wyeliminowanie negatywnych dla uprawnionego następstw, niedających się wyeliminować w inny sposób, z zachowaniem rozsądnej proporcji pomiędzy korzyścią uprawnionego a obciążeniem zakładu ubezpieczeń.

Rekomendacja 21.5.: Zakład ubezpieczeń niezwłocznie po otrzymaniu zgłoszenia roszczenia powinien poinformować uprawnionego o zasadach uznawania kosztów najmu pojazdu zastępczego, w szczególności dotyczących rodzaju/klasy wynajętego pojazdu, przy czym z informacji takiej powinno jasno wynikać, że uprawniony może wynająć pojazd zastępczy o zasadniczo podobnej klasie, na czas naprawy uszkodzonego pojazdu lub na czas niezbędny do zakupu innego pojazdu, według cen obowiązujących na danym rynku lokalnym.

4. Praktyczne aspekty dochodzenia roszczeń.

a) Rekomendacje KNF.

Rekomendacja 21.9.: Świadczenie zakładu ubezpieczeń powinno obejmować zwrot poniesionych kosztów za czas najmu pojazdu zastępczego niezbędny do naprawy uszkodzonego pojazdu albo zakupu przez uprawnionego nowego pojazdu, w zależności od konkretnego stanu faktycznego.

Rekomendacja 21.10.: Zakład ubezpieczeń nie powinien wyznaczać automatycznie zakresu czasowego odpowiedzialności z tytułu zwrotu kosztów najmu pojazdu zastępczego, w szczególności ograniczać tego zakresu czasowego do tzw. czasu technologicznej naprawy (obejmującego wyłącznie teoretycznie przyjętą sumę roboczogodzin potrzebną do naprawy pojazdu) przy pominięciu innych obiektywnych czynników, wpływających na okres niemożności korzystania z własnego pojazdu przez uprawnionego. W szczególności świadczenie zakładu ubezpieczeń powinno obejmować zwrot celowych i ekonomicznie uzasadnionych wydatków za okres przedłużającej się naprawy pojazdu, chyba że są one następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność uprawniony.

4. Praktyczne aspekty dochodzenia roszczeń.

a) Rekomendacje KNF.

Rekomendacja 21.11. Świadczenie zakładu ubezpieczeń powinno obejmować zwrot poniesionych kosztów za czas najmu pojazdu zastępczego niezbędny do naprawy uszkodzonego pojazdu, na który składa się w szczególności:

- okres od dnia wystąpienia zdarzenia wyrządzającego szkodę do dnia zgłoszenia roszczenia, o ile zgłoszenie nastąpiło bez nieuzasadnionej zwłoki,
- okres od dnia zgłoszenia roszczenia do dnia przeprowadzenia oględzin i uzgodnienia kosztów naprawy pojazdu z zakładem ubezpieczeń,
- okres obejmujący naprawę uszkodzonego pojazdu, uwzględniający oczekiwanie na dostawę zamówionych części zamiennych niezbędnych do naprawy pojazdu oraz uwzględniający możliwości organizacyjne zakładu naprawczego,
- okres obejmujący inne obiektywne czynniki wpływające na niemożność przywrócenia pojazdu uszkodzonego do stanu sprzed zdarzenia wyrządzającego szkodę, w tym okres konieczny do przekazania uszkodzonego pojazdu do naprawy i jego odbioru po naprawie, okres konieczny do przeprowadzenia ponownych oględzin, jeśli konieczność taka wynika z potrzeby ustalenia rzeczywistego zakresu uszkodzeń w pojeździe, a także okres konieczny do przeprowadzenia dodatkowych badań technicznych,
- dni wolne od pracy przypadające w okresach wymienionych powyżej.

4. Praktyczne aspekty dochodzenia roszczeń.

a) Rekomendacje KNF.

Rekomendacja 22.2.: Propozycja najmu pojazdu zastępczego powinna być konkretna i realna (tj. oparta na rzeczywistych ofertach wypożyczalni, z których uprawniony może skorzystać) oraz powinna:

- dotyczyć pojazdu zastępczego równorzędnego pod istotnymi względami pojazdowi uszkodzonemu, zwłaszcza co do klasy i stanu pojazdu,
- obejmować cały przewidywany uzasadniony okres najmu,
- pozwalać na korzystanie z pojazdu zastępczego w sposób, w jaki uprawniony korzystałby z pojazdu uszkodzonego, gdyby nie doszło do szkody będącej podstawą odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń,
- pozwalać na odebranie i zwrot pojazdu zastępczego bez nadmiernej dezorganizacji życia codziennego uprawnionego,
- przewidywać pokrycie przez zakład ubezpieczeń wszelkich kosztów najmu pojazdu zastępczego, w tym kosztów zaliczki, które wynikają z zapewnienia uprawnionemu możliwości skorzystania z propozycji zakładu ubezpieczeń na warunkach, o których mowa w lit. a – d,
- określać stawki najmu pojazdu zastępczego odpowiadającego klasą pojazdowi uszkodzonemu, obowiązujące na podstawie rzeczywistych ofert wypożyczalni,
- określać dane kontaktowe niezbędne dla skorzystania z propozycji najmu w wypożyczalni,
- wskazywać na skutki nieskorzystania z propozycji najmu pojazdu zastępczego.

4. Praktyczne aspekty dochodzenia roszczeń.

a) Rekomendacje KNF.

Rekomendacja 22.4.: Propozycja najmu, o której mowa w Rekomendacji 22.2, powinna być przedstawiona przez zakład ubezpieczeń w sposób pozwalający na jej wyodrębnienie i jednoznaczną identyfikację spośród innych informacji przekazywanych uprawnionemu w toku postępowania likwidacyjnego.

Rekomendacja 22.8.: Zakład ubezpieczeń przy dokonywaniu oceny zasadności zwrotu kosztów najmu pojazdu zastępczego za okres poprzedzający otrzymanie przez uprawnionego przygotowanej przez zakład ubezpieczeń konkretnej i realnej propozycji najmu pojazdu zastępczego, nie może powoływać się na stawki najmu zawarte w tej propozycji.

Rekomendacja 21.12.: Zakład ubezpieczeń może dokonać pomniejszenia świadczenia z tytułu zwrotu kosztów najmu pojazdu zastępczego o nieponiesione przez uprawnionego koszty eksploatacji własnego pojazdu (w szczególności koszty paliwa, ogumienia). Pomniejszenie świadczenia w tym zakresie powinno być jednakże oparte na jasnych i zindywidualizowanych zasadach. Niedopuszczalne jest stosowanie potrąceń w formie nieuzasadnionych szczegółowo ryczałtów lub innych arbitralnie ustalonych korekt.

4. Praktyczne aspekty dochodzenia roszczeń.

b) Windykacja roszczeń za usługę najmu pojazdu zastępczego.

1. Dochodzenie roszczeń od Klienta, sprawcy, zakładu ubezpieczeń, UFG.
2. Przelew wierzytelności (cesja) a przekaz wierzytelności (rozliczenie bezgotówkowe).
3. Legitymacja czynna.
4. Dokumenty przydatne do skutecznego dochodzenia roszczeń.
5. Ciężar dowodu.
6. Właściwość sądu: art. 34a ust. 1 ust. ub. obow.: Powództwo o odszkodowanie z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych wytacza się wyłącznie przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania albo siedziby poszkodowanego zdarzeniem powodującym szkodę albo przed sąd właściwy dla miejsca zaistnienia tego zdarzenia. W braku wskazanych wyżej podstaw właściwości miejscowej powództwo można wytoczyć przed sąd właściwy według przepisów o właściwości ogólnej. Ust 2: Przelew wierzytelności nie wpływa na właściwość sądu.

5. Cześć wolna.

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

KONTAKT Z KANCELARIĄ

TURCZA Kancelaria Radców Prawnych

+48 61 666 37 60
KANCELARIA@TURCZA.COM.PL

TURCZA.COM.PL

mec. Damian Nowicki
Adwokat

+48 607 990 017
d.nowicki@turcza.com.pl

Centrala Poznań
ul. Grochowska 56
60-348 Poznań

Oddział Leszno
ul. Niepodległości 49
64-100 Leszno

Oddział Warszawa
ul. Królewska 16
00-103 Warszawa

TURCZA®

Kancelaria Radców Prawnych